

HYRYNSALMEN KUNTA

TARKASTUSLAUTAKUNNAN
ARVIOINTIKERTOMUS 2023

Sisälllys

1. Tarkastuksen ja arvioinnin toteutus	2
1.1. Tarkastuslautakunnan tehtävät	2
1.2. Tarkastuslautakunnan kokoonpano	2
1.3. Arvioinnin toteutustapa.....	3
1.4. Tarkastuslautakunnan esitys kunnanvaltuustolle.....	3
2. Vuoden 2022 arviointikertomuksen käsittely	4
3. Talouden toteutumisen arviointi	5
3.1. Kattamaton alijäämä	5
3.2. Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen	5
3.3. Investoinnit	7
4. Toiminnallisten vuositavoitteiden toteutuminen	9
5. Kuntakonsernin tavoitteet ja ohjaus	15
6. Allekirjoitukset	17

1. Tarkastuksen ja arvioinnin toteutus

1.1. Tarkastuslautakunnan tehtävät

Kuntalain 121 §:n mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on:

- 1) valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat;
- 2) arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla;
- 3) arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää;
- 4) huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta;
- 5) valvoa 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi;
- 6) valmistella kunnanhallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi.

1.2. Tarkastuslautakunnan kokoonpano

Tarkastuslautakunnan kokoonpano tilikaudella 1.1. – 31.12.2023:

Jäsen	Varajäsen
Kati Nykänen, pj.	Pertti Heikkinen
Tarmo Heikkinen, vpj.	Esa Kempainen
Ulla Heikkinen	Helka Tolonen
Tarja Kempainen	Sirpa Mäkeläinen
Raimo Kuusela	Pekka Leinonen

Tarkastuslautakunnan esittelijöinä toimivat puheenjohtaja varsinaisten päätösasioiden osalta, tilintarkastaja tilintarkastusasioiden osalta ja sihteeri teknisten kokousasioiden osalta. Sihteerinä on toiminut toimistos sihteeri Pirkko Ohtonen.

Vastuunalaisena tilintarkastajana on vuonna 2023 toiminut JHT, KHT Tiina Mikkonen-Brännkärr BDO Audiator Oy:stä. Tarkastuslautakunta on tilikaudella seurannut tilintarkastajan työn edistymistä ja saanut selvityksen tilikauden 2023 tarkastuksen tuloksista. Lautakunta myös käsitteli ja vei valtuustolle tiedoksi päivitettyt sekä uudet sidonnaisuusilmoitukset.

1.3. Arvioinnin toteutustapa

Tarkastuslautakunnan työ perustuu valtuustokauden mittaiseen arviointisuunnitelmaan. Arviointisuunnitelmaan perustuen on laadittu työohjelma vuodelle 2023. Arviointi ja kokoukset ovat edenneet työohjelman mukaisesti lukuun ottamatta kevään kokouksia, joissa aiheina olivat muuna muassa tilinpäätöksen esittely ja arviointikertomuksen laatiminen. Kokousaikataulujen muutokset aiheutti tilinpäätöksen 2023 valmistumisen viivästyminen.

1.4. Tarkastuslautakunnan esitys kunnanvaltuustolle

Tarkastuslautakunta esittää valtuuston päätettäväksi, että kunnanhallitus ottaa huomioon tässä arviointikertomuksessa esitetyt havainnot ja antaa niistä vastineensa syyskuun 2024 loppuun mennessä kunnanvaltuustolle.

Kun arvioinnissa esitetyt kehittämistä vaativat asiat ovat valtuuston tiedossa ennen seuraavan vuoden talousarvion vahvistamista, voi valtuusto paremmin vaikuttaa talousarviossa päätettäviin asioihin. Keskeisimmäksi asiaksi tarkastuslautakunta nostaa edelleen tavoiteasetannan prosessin, jota tulee kehittää. Tarkastuslautakunta suosittaa lisäämään myös toimenpiteiden vaikuttavuuden arviointia.

2. Vuoden 2022 arviointikertomuksen käsittely

Kuntalain 121 §:n mukaan kunnanhallitus antaa valtuustolle lausunnon toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aihetta. Kunnanhallitus on antanut valtuustolle 19.9.2023 lausunnon toimenpiteistä. Alla olevaan taulukkoon on koottu sellaisia kunnanhallituksen vastineita, joihin tarkastuslautakunta haluaa edelleen kiinnitettävän huomiota.

Tarkastuslautakunnan kannanotto arviointikertomuksessa 2022	Kunnanhallituksen selvitys ja tarkastuslautakunnan jatkokommentti
<i>Yhtenä olennaisimpana tavoitteena on edelleen talousarvion tavoiteasetannan yhtenäistäminen. Talousarvio ei ole yhteismitallinen toimialojen ja yksikköjen kesken. Kehitystä on tapahtunut erityisesti kunnanhallituksen alaisten yksiköiden tavoiteasetannassa.</i>	<i>Vastineen mukaan talousarvion laadintaa pyritään koordinoimaan entistä selkeämmin ja suunnitelmallisemmin. Toimialoille jaetaan selkeä ohje käytettävästä yhtenäisestä esitysmuodosta. Lisäksi järjestetään työpajoja, joissa tavoiteasetantaa, toimenpiteitä ja mittareita pohditaan yhdessä yhdenmukaisuuden edistämiseksi.</i> Tarkastuslautakunnan kannanotto keväällä 2024: Kehityskohde on edelleen ajankohtainen.
<i>Henkilöstön työhyvinvointiin ja kuormittavuuteen tulee jatkossa kiinnittää entistä enemmän huomiota.</i>	<i>Esimiehiä kannustetaan seuraamaan henkilöstön kuormitusta ja jaksamista sekä toimimaan hyvinvoinnin edistämiseksi. Esimiesten työhyvinvoinnin johtamisen osaamista on pyritty kehittämään Kainuun kuntien yhteisen työhyvinvointihankkeen koulutuksilla. Hanke ei kuitenkaan toiminut täysin tyydyttävästi. Työhyvinvointia kuvaavasta QWL-mittauksesta järjestetään uusintamittaus syksyllä 2023. Yhteistyötä työterveyden kanssa pidetään yllä ja kehitetään. Työterveyshuollon toimivuudesta järjestetään henkilöstölle uusintakysely.</i> Tarkastuslautakunnan kannanotto keväällä 2024: Tärkeää on käydä läpi QWL-mittauksen tulokset ja toimenpiteet. Onko uusintakyselyt toteutettu? Tarkastuslautakunnan mielestä QWL-kyselyn toteuttaminen jatkossakin on tärkeää.
<i>Tarkastuslautakunta suosittaa täsmentämään elinkeinotoiminnan tavoitteet ja mittarit.</i>	<i>Elinkeinopuolella tavoitteet asetetaan niin, että niitä voidaan mitata ja seurata. Kuitenkaan kaikkia tavoitteita ei voida mitata selkeillä mittareilla.</i> Tarkastuslautakunnan kannanotto keväällä 2024: Tarkastuslautakunta toivoo edelleen konkreettisia mittareita.
<i>”Konsernin seuranta tulee uudistaa ja tavoitteet tulee kytkeä kuntastrategiaan”. Tarkastuslautakunta kehottaa toteuttamaan yllä mainitut toimenpiteet.</i>	<i>Kuntakonserni on muuttunut erityisesti talousrakenteeltaan paljon kuluvan vuoden alussa, kun Kainuun hyvinvointialue aloitti toimintansa ja noin 60 % kunnan budjetista siirtyi hyvinvointialueelle valtion rahoitettavaksi. Jäljelle jääneen kuntakonsernin seuranta kehitetään systemaattisesti, erityisesti seuraavan talousarvion suunnittelun yhteydessä. Oman haasteensa kehittämistyölle asettaa konserniyhtiöiden taloushallinto, jota hoitaa eri yhtiö kuin emon taloushallintoa.</i>

Tarkastuslautakunnan kannanotto keväällä 2024: Tarkastuslautakunta kehottaa jatkamaan toimenpiteitä edelleen.

Tarkastuslautakunnan mielestä vastine on ymmärrettävä ja asianmukainen. Olennaisin kehitettävä asia on edelleen talousarvion tavoiteasetanta ja tavoitteiden toteutumisesta johdonmukainen raportointi tilinpäätöksessä.

3. Talouden toteutumisen arviointi

3.1. Kattamaton alijäämä

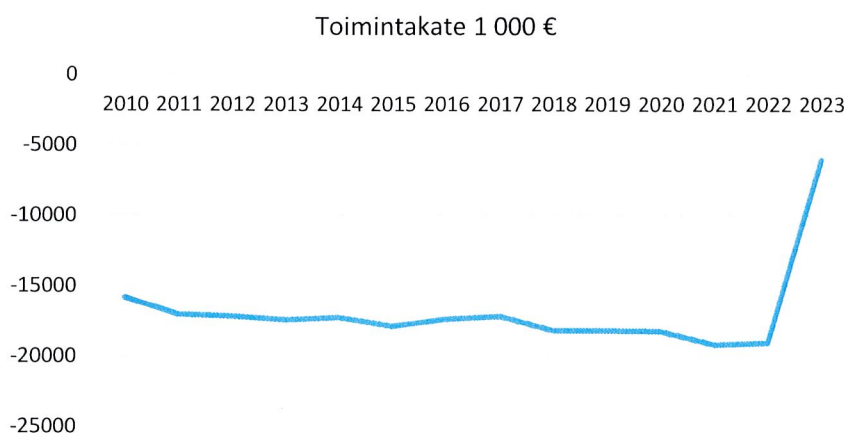
Kuntalain 110 § mukaan kunnan taloussuunnitelman on oltava tasapainossa. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee päättää taloussuunnitelmassa yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämää edellä mainittuna ajanjaksona katetaan. Tarkastuslautakunnan yksi lakisääteisistä tehtävistä on arvioida talouden tasapainotuksen toteutusta tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää.

Kunnan taseessa ei ole kattamatonta alijäämää 31.12.2023 tilinpäätöksessä. Kunnan ylijäämä (0,9 milj. euroa) tilikaudelta 2023 kasvatti kertyneen ylijäämän määrän yhteensä 4,1 miljoonaan euroon. Konsernin taseessa tilikauden 2023 jälkeen kertynyt ylijäämä on yhteensä 3,2 miljoonaa euroa. Tarkastuslautakunta toteaa, ettei mikään kuntalain 118 §:n mukaisista arviointimenettelyn edellytyksistä täyty.

3.2. Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Sosiaali- ja terveystaloudet (jatkossa sote-palvelut) sekä pelastustoimi siirtyivät kunnalta Kainuun hyvinvointialueille 1.1.2023 alkaen. Muutoksen seurauksena lähes puolet kuntien verorahoituksesta siirtyi hyvinvointialueille toiminnan rahoittamiseen. Hyrynsalmella muutos supisti verorahoitusta 65 %: a. Tuloveroprosenttia leikattiin muutoksen vuoksi kaikkien kuntien osalta 12,64 %. Hyrynsalmen kunnan tuloveroprosentiksi muodostui 9,11 %, kun kaikkien kuntien keskimääräinen tuloveroprosentti oli 7,38 % vuonna 2023. Muutoksen takia vuosien 2022 ja 2023 talouden toteutumaluvut eivät ole kaikilta osin vertailukelpoisia. Hyrynsalmi on päättänyt laskea tuloveroprosenttia 9,0 prosenttiin vuodelle 2024.

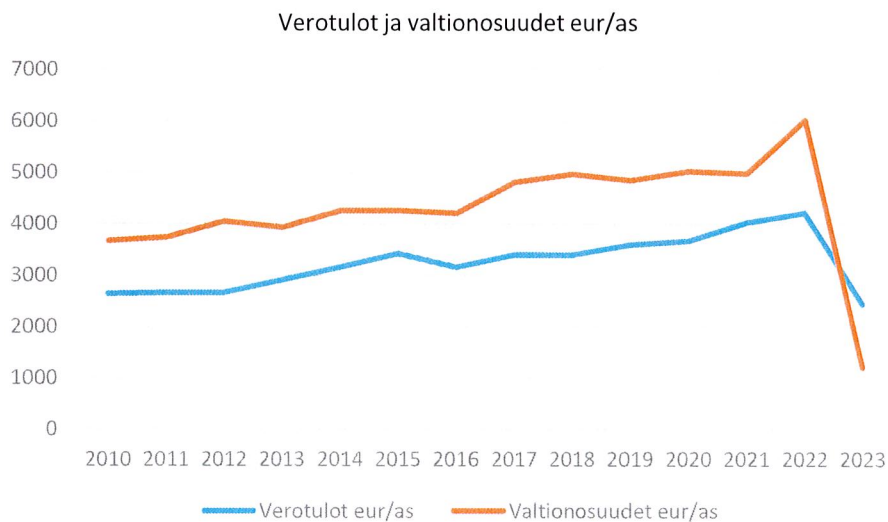
Toimintakate kuvaa toimintakulujen ja -tuottojen välistä erotusta. Kunnallistaloudessa tämä tunnusluku on aina negatiivinen, koska verotulot ja valtionosuudet esitetään tuloslaskelmassa vasta toimintakatteen jälkeen. Toimintakate ilmoittaa, paljonko käyttötalouden kuluista jää katettavaksi verorahoituksella (verotulot ja valtionosuudet).

Kuvio 1. Toimintakatteen kehitys kunnassa vuosina 2010–2023.

Vuoden 2023 tilinpäätöksen mukaan kunnan toimintakate muuttui olennaisesti sote-palveluiden sekä pelastustoimen siirryttyä hyvinvointialueelle. Toimintakate oli -6,1 miljoonaa euroa (-19,1 miljoonaa euroa vuonna 2022). Toimintatuottoja kertyi 2,31 miljoonaa euroa ja toimintakulut olivat 8,4 miljoonaa euroa (21,4 miljoonaa euroa vuonna 2022).

Verotulot vähenivät 43 %: a ja valtionosuudet 80 %: a vuodesta 2022. Verotuloja tilitettiin 5 milj. euroa ja valtionosuuksia 2,5 miljoonaa euroa. Vuonna 2022 Hyrynsalmi sai harkinnanvaraista valtionosuutta 385.000 euroa.

Kuvio 2. Verotulojen ja valtionosuuksien kehitys 2010–2023.

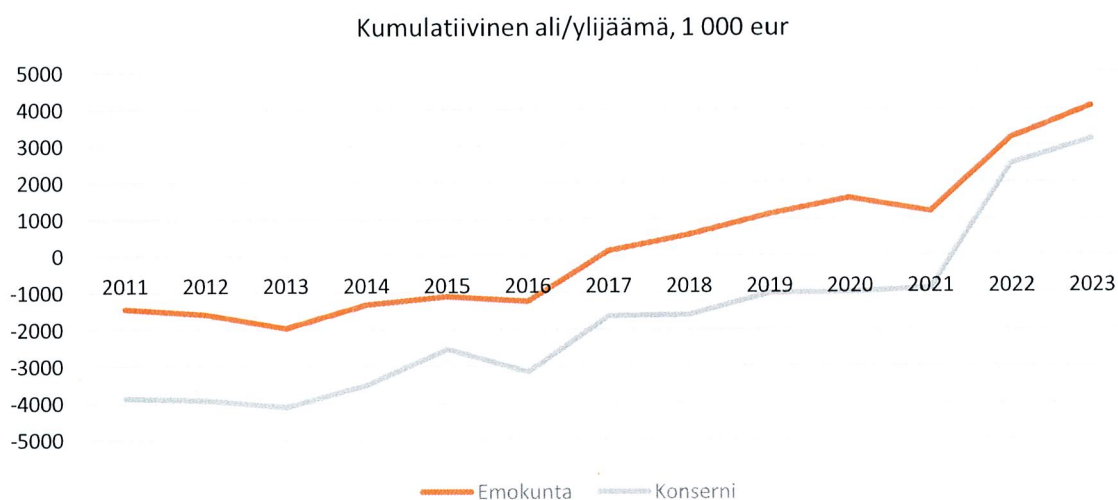
Vuosikate osoittaa kunnan tulorahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainanlyhennyksiin. Vuosikate on keskeinen luku arvioitaessa tulorahoituksen riittävyttä. Perusoletus on, että mikäli vuosikate on siitä vähennettävien poistojen suuruinen, tulorahoitus on riittävä. Kunnan vuosikate kattoi tilikaudella poistot 236-prosenttisesti. Konsernissa

vuosikate kattoi poistot 161-prosenttisesti. Tunnusluvut ovat tilikauden 2023 osalta hyvällä tasolla.

Emokunnan osalta asukasta kohden laskettu lainakanta laski hieman edellisvuoteen nähden ollen 31.12.2023 yhteensä 1 405 euroa per asukas. Koko konsernin lainamäärä väheni olennaisesti Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän hyvinvointialueelle siirtymisen myötä. Konsernin lainat per asukas oli 5 737 euroa vuonna 2022, kun lainat per asukas oli 2 427 euroa vuonna 2023.

Toiminnan ja investointien rahavirta on tunnusluku, jonka positiivinen (ylijäämäinen) määrä ilmaisee sen, kuinka paljon rahavirrasta jää nettoantolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassan vahvistamiseen. Negatiivinen (alijäämäinen) määrä taas ilmaisee sen, että menoja joudutaan kattamaan joko olemassa olevia kassavaroja vähentämällä taikka ottamalla lisää lainaa. Tunnusluku oli kunnassa viiden vuoden kertymän osalta +2,3 milj. euroa, missä kasvua edellisvuodesta noin 0,4 miljoonaa. Viiden vuoden kertymän tulisi olla positiivinen, kun halutaan pysyä kestäväällä pohjalla.

Tilinpäätöksen mukaan vuoden 2023 tuloslaskelma osoittaa 0,9 milj. euroa ylijäämää (konsernin ylijäämä on 0,7 milj. euroa). Hyrynsalmen kunnalla on nyt kumulatiivista ylijäämää 4,1 ja konsernilla 3,2 miljoonaa euroa ylijäämää. Ylijäämien kehitys on ollut viime vuosina positiivista sekä kunnassa että konsernissa.

Kuvio 3. Kumulatiivinen ali/ylijäämä kunnassa ja kuntakonsernissa 2011–2023.

3.3. Investoinnit

Investointeja toteutettiin vuoden 2023 aikana nettona noin 0,85 miljoonan euron edestä, mikä on selvästi vähemmän kuin edellisena vuonna (1,6), ja vähemmän kuin muutostalousarviossa (1,0). Suurin investointikohde oli syksyllä 2023 valmistunut Nivan lähiliikuntapaikka.

Kannanotto talouden kehittymiseen

Taseeseen kertynyt kunnan ylijäämä nousi tilikaudella noin 4,1 miljoonaan euroon. Konsernissa kertynyt taseen ylijäämä oli tilikauden lopussa 3,2 miljoonaa euroa ylijäämäinen. Verorahoitus väheni 65 %: a sote-palveluiden uudistuksen takia. Asukasmäärä laski edelleen.

Kunnan vuosikate kattoi tilikaudella poistot 236-prosenttisesti. Konsernissa vuosikate kattoi poistot 161-prosenttisesti. Omavaraisuusaste sekä kunnassa että konsernissa on hyvällä tasolla. Tunnuslukujen valossa Hyrynsalmi täyttää tasapainoisen talouden tunnusmerkit.

Konsernin lainat ja vuokravastuut väheni lähes 60 %: a vuodesta 2022 sote-palveluiden järjestämisvastuun muuttumisen takia.

4. Toiminnallisten vuositavoitteiden toteutuminen

Kunnanhallitus

Kunnanhallituksen toiminnalliset tavoitteet määräytyivät pääosin talousarviokirjassa määritellyistä erityistavoitteista, jotka ovat pysyneet samoina aikaisempaan verrattuna. Lisäksi kunnanhallituksen tavoitteena on tehostaa kunnan palvelutoimintoja, prosesseja ja henkilöstö- sekä konsernipolitiikkaa. Tarkastuslautakunta totesi arviointimahdollisuuksista aiemmin, että tavoitteiden toteutumista ei ole mahdollista arvioida, koska niiltä puuttuvat konkreettiset toimenpidevaatimukset sekä arviointikriteerit. Näin oli myös päättyneellä tilikaudella.

Seuraavissa taulukoissa tavoitteiden toteumia arvioidaan kirjaimilla **T** = toteutui, **O** = toteutui osittain, **E** = ei toteutunut ja **X** = ei voida arvioida (mitattavuus puuttuu tai raportointi on epäselvä).

Hallinto- ja elinvoimapalvelut

Hallintopalvelut

Tavoite	Toteuma
Tuotetaan selkeästi luettavat ja rakenteeltaan yhtenäiset talousarvio ja tilinpäätös, joista tavoitteiden toteutumaa on helppo seurata kaikkien toimialojen osalta	O
Lisääntynyt yhteistyö kuntakonsernin sisällä ja ulospäin, esim. teknisen alan kuntayhteistyöpilotti	O
Asiakkaiden tarpeita vastaavat, tehokkaat ja monikanavaiset palvelut kuntalaisille, mökkiläisille ja matkailijoille	O
Kunnan verkkosivujen kehittäminen palvelevammaksi	E
Monipuolinen ja aktiivinen viestintä: kuntalaisten hyvät osallistumismahdollisuudet ja myönteinen kuntakuva	O

Tarkastuslautakunta nostaa kunnan yhdeksi olennaisimmaksi tavoitteeksi edelleen yhtenäistää talousarviokirjan tavoitteita. Ensimmäinen hallintopalvelujen tavoite koko kunnan osalta toteutui vain osittain. Talousarviokirja ei ole yhteismitallinen toimialojen ja yksikköjen kesken. Kehitystä on kuitenkin tapahtunut erityisesti kunnanhallituksen alaisten ja sivistystoimen alaisten yksiköiden tavoiteasetannassa.

Henkilöstöpalvelut

Tavoite	Toteuma
Työskentelyn arki toimii, tukipalvelut ovat vaivattomasti saatavilla ja henkilöstö voi hyvin ja jaksaa työssään.	O
Koulutussuunnitelma laaditaan vuosittain; henkilöstön osaaminen on tehtävien- ja ajantasaista	O
Yhteistyötoimikunta ja työsuojelutoimikunta kokoontuvat säännöllisesti. Työsuojelun toimintaohjelma päivitetään (nykyinen 2020–2021)	O
Toimivat työterveyspalvelut turvataan ja henkilöstöä tiedotetaan työterveyspalveluiden muutoksista	O
Ajantasainen ja aktiivinen henkilöstön tiedottaminen, henkilöstölle turvataan hyvät mahdollisuudet osallistua ja vaikuttaa	O

Tavoitteet toteutuivat vain osittain. Henkilöstöpalvelujen tavoitteiden mittareina oli paikoin ”määrä” ja muun muassa sairauspoissaolojen väheneminen. Tarkastuslautakunta toistaa suosituksensa tulostittareiden täsmentämisestä. Tulostittareissa tulisi ilmetä, millaisia määriä on tarkoituksenmukaista tavoitella, jotta toiminta olisi tuloksellista ja tulokset helpommin arvioitavissa. Sairauspoissaolojen määrä oli vähentynyt, mutta toimintakertomuksessa ei ilmene, kuinka paljon sairauspoissaolojen määrä on vähentynyt työntekijää kohti.

Elinkeino- ja matkailutoimi

Tavoitteena oli säilyttää matkailuyritysten liikevaihto ja työpaikat mm. hanketoiminnalla. Ukkohallan vuokrattavien vuodepaikkojen lukumäärän tuli säilyä ennallaan tai kasvaa 15–20 paikalla ja käyttöasteet pysyä ennallaan. Tavoitteena oli turvata myös Suopotkupallon MM-kisojen järjestäminen. Maa- ja metsätalouden turvaaminen ja tuulivoimapuistojen kehittäminen kuului myös elinkeino- ja matkailutoimen toiminnallisiin tavoitteisiin. Tilinpäätöksen mukaan tavoitteet toteutuivat. Toimintakertomuksessa ei raportoitu määrällisiä toteutumatietoja. Tarkastuslautakunta suosittelee täsmentämään elinkeinotoiminnan tavoitteet ja mittarit.

Työllistäminen:

Tavoite	Toteuma
Työllistetään velvoitetyöllistettäviä kaikille toimialoille sekä työttömiä mahdollisuuksien mukaan huomioiden työmarkkinatuen kuntaosuus. Tarjotaan työkokeilupaiikkoja etenkin nuorille	O
Tuetaan nuorten työllistämistä kesätyöseteleillä 8- ja 9-ik päättävälle ja toisen asteen opiskelijoille. Markkinoidaan aktiivisemmin sekä seteliä että kunnan omia kesäsetelityöpaikkoja	T
Tiivistetään työllisyystoiminnan seurantaa ja yhteistyötä	E
Pyritään vähentämään pitkäaikaistyöttömyyttä mm. työkokeilujen ja kuntouttavan työtoiminnan kautta	X

Työllistämisen tavoitteiden arvioinnissa on edelleen haasteita, kun ei ole tiedossa, millaisia määriä on tavoiteltu. Tilinpäätöksen mukaan pitkäaikaistyöttömien vähentymistä ei ole raportoitu, kun palveluissa ei ole raportointia tältä osin. ELY-keskuksen Kainuun työllisyyskatsauksen mukaan pitkäaikaistyöttömiä oli vuoden 2023 lopussa 26 (23 vuonna 2022).

Hyrnsalmella työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli vuoden 2023 joulukuussa 11,9 %. Vuoden 2022 joulukuussa vastaava luku oli 12,1 %. Työttömien työnhakijoiden määrä väheni edellisen vuoden lopun 99 henkilöstä 91 henkilöön. Alle 25-vuotiaita työttömiä oli vain muutama. Koko maassa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli joulukuussa 2023 11,2 % ja Kainuussa 10,8 %.

Hyrnsalmen kunta on mukana valtakunnallisessa työllisyyden kuntakokeilussa osana Kainuun kuntakokeilua. Työllisyyspalvelut siirtyvät kuntien vastuulle 1.1.2025 alkaen, johon saakka kuntakokeilu jatkuu. Hyrnsalmi kuuluu Kainuu-Koillismaan työllisyysalueeseen. Paltamon kunta tuottaa 1.1.2025 alkaen henkilöstö- ja työllisyysasiakaspalvelut myös Hyrnsalmella.

Työmarkkinatuen kuntaosuus ylitti talousarvion 13 000 eurolla. Työmarkkinatuen kuntaosuus kasvoi edellisestä vuodesta 21 000 eurolla. Kuntien osuus työttömyystukien rahoituksesta laajenee vuoden 2025 alussa TE-palveluiden 2024-uudistuksen myötä. Taustalla on tavoite ohjata kuntia tarjoamaan työttömille palveluja, joiden avulla työttömät voivat työllistyä nopeammin. Työllisyystilanne parantui hieman edelliseen vuoteen verrattuna.

Maaseututoimi:

Maaseutuhallinto järjestää maaseututoimen tehtävät. Tavoitteet liittyvät talousarviomäärärahoihin. Yhteistyö sopimuskuntien kesken on tilinpäätöksen mukaan sujunut hyvin ja talousarvio alittui (toteutuma 88 %).

Sivistyslautakunta

Hallinto

Tavoite	Toteuma
Tulosityksiköiden asiakastyytyväisyys- ja palautekyselyt	X
Henkilöstön poissaolot ovat valtakunnallisesti keskimääräisellä tasolla	T
Henkilöstön työhyvinvointi mitataan kyselyllä, tavoite 4 (asteikko 1–5)	E

Vuonna 2023 toteutettiin asiakastyytyväisyyskysely varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa, mutta kyselyiden tuloksia ei raportoitu. Henkilöstön työhyvinvointikysely toteutettiin osana Laadukasta esimiestyötä ja hyvinvointia kuntatyöpaikoille -hanketta sekä keväällä että syksyllä. Kyselyn tuloksista ei raportoitu, joten tavoitteen toteutumista ei voitu arvioida. Tarkastuslautakunta suosittaa raportoimaan kyselyiden tuloksista toimintakertomuksessa ja asettamaan tavoitearvon asiakastyytyväisyydelle.

Varhaiskasvatus

Tavoite	Toteuma
Pedagogiikan ja tiimityön kehittäminen Hyrynsalmen varhaiskasvatuksessa	T
Laadukas varhaiskasvatus, palveluiden säilyttäminen hyvänä	T

Varhaiskasvatuksen tavoitteet vuodelle 2023 näyttävät toteutuneen kaikilta osin. Tavoitteiden toteuman seuranta ei kuitenkaan ole yhtenäinen muiden toimialojen seurannan kanssa, eikä tavoitteille ole asetettu määrällistä tavoitearvoa.

Perusopetus

Tavoite	Toteuma
Koulu toimii kiusaamisen vastaisessa toiminnassa (KiVa-koulu)	X
Koulutettuja oppilaita versosovittelijoita (Verso) oppilaiden välisten ongelmatapausten selvittämisessä	O
Edistää lasten ja nuorten hyvinvointia, koulunkäyntiä ja opiskelua sekä osallisuutta	X
Oppilaiden fyysinen kunto on vähintään valtakunnallista keskitasoa (Move –testit 5. ja 8. luokkalaisille)	X
Kaikki perusopetuksen päättäneet oppilaat pääsevät jatko-opintoihin	T

Tavoitteet olivat selvästi mitattavissa, mutta seurattaville mittareille ei ole asetettu tavoitearvoa.

Kansalaisopisto

Tavoite	Toteuma
Kattava opetus: opetusta kirkonkylällä, Moisiovaarassa ja Ilveksessä	O
Erytysryhmien tuki: kansalaisopisto saanut Opetushallitukselta avustusta maahanmuuttajien, työttömien sekä seniorien ja eläkeläisten kurssimaksujen alentamiseen/korvaamiseen	O

Tavoitteet olivat selvästi mitattavissa, mutta seurattaville mittareille ei ole asetettu tavoitearvoa.

Kirjasto

Tavoite	Toteuma
Numeraalisia tavoitteita: E-aineistojen käyttökerrat 5000/vuosi (toteutui 4473) Hankinnat 700 kirjaa/vuosi (toteutui 922)	E T
Sähköisten palveluiden opastaminen	T
Etätyötilan käytön lisääminen (tavoite 20, toteutui 6 varauspäivää)	E

Kirjaston tavoitteista osa on numeraalisesti helposti mitattavia, kun taas osa vaikeampia tulokita.

Kulttuuripalvelut

Tavoite	Toteuma
Musiikki ja taidekasvatus: I, II ja III-tason tutkinnot	X
Musiikki ja taidekasvatus: musiikkiopistotoiminnan jatkuva kehittäminen	X
Kulttuuritoimi ja museo: tuottaa mahdollisimman monipuolisesti kulttuuripalveluja kunnallisten ja maakunnallisten yhteistyökumppaneiden kanssa	X
Kulttuuritoimi ja museo: sujuva, näkyvä, kuuluva ja paikallinen kulttuuritoiminta	X
Kulttuuritoimi ja museo: osallistutaan Kulttura-hankkeeseen	X

Tavoitteet eivät ole mitattavissa, kun tavoitetasoa ei määritetty, joten niitä ei arvioida.

Liikuntatoimen ja nuorisotoimen tavoitteet ovat myös perustoimintaa kuvaavia, joten niiden toteumia ei ole mahdollista tilinpäätöksestä arvioida. Tilikaudella on kuitenkin toteutettu erilaisia asioita, joten tavoitteiden arvioidaan toteutuneen ainakin osittain. Tavoiteasetantaa on aiheellista täsmentää.

Ympäristölautakunta

Teknisen- ja valvontatoimen osalta talousarviossa ei asetettu sellaisia vuositavoitteita, jotka eivät kuuluisi toimen perustehtävään.

Valvonta, kaavoitus ja mittaus

Tavoite	Toteuma
Rakennuslupakäsittelyssä pyritään kolmen viikon käsittelyaikaan ja poikkeamislupakäsittelyssä kolmen kuukauden käsittelyaikaan. Tavoitteena on käyttää ympäristöön soveltuvaa turvallista rakennustapaa.	X
Laaditaan kaavoitusohjelma 2022–25, jonka mukaan kaavahankkeet etenevät. Tarvittaessa on mahdollisuus myös kiireellisten kaavahankkeiden toteuttamiseen.	E
Kaavoitushankkeet etenevät tavoitteiden mukaan	X

Toteumia ei ole raportoitu tilinpäätöksessä. Rakennuslupien käsittelyaika koskeva tavoite olisi selkeästi mitattavissa, mutta tietoa ei ilmene tilinpäätöksestä. Toimintakertomuksessa todetaan, että käsittelyajat ovat pidentyneet.

Liikenneväylien osalta talousarviossa ei asetettu sellaisia vuositavoitteita, jotka eivät kuuluisi toimen perustehtävään. Tavoitteiden toteumiin ei ole tilinpäätöksessä otettu kantaa.

Liikuntapaikat ja yleiset alueet osalta talousarviossa ei asetettu sellaisia vuositavoitteita, jotka eivät kuuluisi toimen perustehtävään. Hiihtolatujen käyttöä on seurattu liiketunnistins-laskurin avulla. Hiihtäjien määrä on laskuridatan mukaan vähentynyt vuodesta 2022.

Kiinteistöt -toiminnon vuositavoite oli parantaa taloudellista tehokkuutta siten, että ensisijaisesti tyhjiillään tai vajaakäytössä olevat kiinteistöt pyritään edelleen myymään tai vuokraamaan. Mikäli myynti tai vuokraus ei onnistu, ylläpitokustannukset tuli minimoida poistamalla

lämmitys ja sähkö. Tavoite oli sama kuin edellisvuonna. Tilinpäätöksen mukaan tavoitteen mukaista kiinteistötoimintaa toteutettiin tilikaudella.

Konevarikon tavoitteena on tuottaa määritellyt palvelut mahdollisimman korkealaatuisesti, oikea-aikaisesti ja pienin häiriöin sekä taloudellisesti tehokkaasti. Tavoite ei ole mitattava, vaan perustehtävää kuvaava. Tilinpäätöksessä kerrotaan, että tuotosten määrää ei ole arvioitu. Tarkastuslautakunta suosittaa jatkossa asettamaan esimerkiksi seurattavia ja numeerisia kustannustehokkuuden mittareita esimerkiksi kiinteistön ylläpitokulut/neliö.

Ravitsemus- ja puhtaanapitopalvelut

Tavoite	Toteuma
Tavoitteena olla tehokas ja luotettava aterial- ja puhtaanapitopalveluiden tuottaja	X
Menot ja tulot ovat tasapainossa.	X
Käytetään sopimustuotteita, ja pyritään aterioiden ja palveluiden oikeaan hintaan	X
Pyritään pienentämään hävikkiruoan määrää ja kehittämään mahdollisuutta myydä hävikkiruokaa	X
Laadukkaat ja kustannustehokkaat palvelut	X

Talousarviokirjassa oli toimintaa kuvaavia tavoitteita, joista tarkastuslautakunta tunnisti kaksi mitattavissa olevaa asiaa (aterioiden ja siivouksen yksikköhinnan kehitys sekä hävikkiruoan määrä). Toteumia ei ole raportoitu.

Yhteenvedona tarkastuslautakunta toteaa, että toiminnallisten tavoitteiden toteutumisesta suurinta osaa ei ole mahdollista arvioida.

Tarkastuslautakunta huomautti neljässä edellisessä arviointikertomuksessa, että vuosita-voitteiden sekä niitä toteuttavien toimenpiteiden määrittelyä talousarviossa tulisi kaut-taaltaan selkeyttää. Tavoitteiden toteutumisen arvioimiseksi tulisi asettaa seurattavat määrälliset tai laadulliset mittarit, joiden toteutumista on mahdollisuus arvioida.

Talousarviokirjan tavoitteet eivät kuitenkaan ole yhteismitalliset toimialojen tai tulosityksi-köiden kesken. Tapa ilmaista toiminnallinen tavoite vaihtelee kirjoittajan mukaan eikä ko-konaisuus ole yhteismitallinen. Esimerkiksi sivistyslautakunnan hallinto asetti tavoitteeksi mitata työhyvinvointia. Samat henkilöstötavoitteet tulisi olla koko kunnassa kaikille. Kun-nanhallituksen tulisi huolehtia yhteismitallisesta kokonaisuudesta.

Tarkastuslautakunta pyytää kunnanhallitusta raportoimaan tavoitteiden toteumat val-tuustolle. Ainakin niiden tavoitteiden toteumat tulisi raportoida, jotka olivat selvästi mi-tattavissa (esim. perusopetus). Tarkastuslautakunta myös toivoo, että tilivelvolliset ottai-sivat itse kantaa kunkin tavoitteen kohdalla, toteutuiko tavoite vai ei.

Hyvä vuositavoite on kunnalle aidosti tärkeä.

Hyvä vuositavoite on yksiselitteinen ja riittävän konkreettinen. Hyvä tavoite ilmaisee teke-misen tuloksen, eikä kuvaa itse tekemistä. Hyvin muotoiltua tavoitetta voidaan lopuksi ar-vioida ja yksiselitteisesti todeta, onko se saavutettu. Tarkastuslautakunta toivoo yhte-näistä raportointia tilinpäätöksessä; tavoite, mittari ja toteuma taulukkona.

Kunnan tulisi myös keskittyä mittaamaan vain niitä asioita, joihin se voi omilla toimenpi-teillään vaikuttaa. Tarkastuslautakunta kannustaa tilivelvollisia valmistelemaan vuosita-voitteitaan valtuuston päätettäväksi nämä lähtökohdat huomioiden.

5. Kuntakonsernin tavoitteet ja ohjaus

Kuntakonserni on toimintakertomuksen mukaan suhteellisen hyvässä toiminnallisessa ja ta-loudellisessa kunnossa. Kiinteistöyhtiöiden toimitusjohtajan tehtävät hoidettiin myös vuonna 2023 kuntakonsernin sisältä. Vesi-Megan osalta siirryttiin myös samankaltaiseen järjestelyyn.

Konserniyhteisöille talousarviossa asetetut vuoden 2023 tavoitteet on koottu seuraaviin tau-lukoihin siltä osin, kuin talousarviosta tunnistaa mitattavia tavoitteita.

Kiinteistö Oy Ahmanhaka	Tavoitteen toteutuminen
Myydään / vuokrataan 24 huoneistoa (Ahma 3) vuoden 2023 aikana muuhun käyttötarkoitukseen kuin pysyvään vuokra-asumiseen	Tavoitteessa ei onnistuttu

Kiinteistö Oy Hyrynsalmen Virastotalo	Tavoitteen toteutuminen
<i>(Ei mitattavia toiminnan tavoitteita)</i>	Tilinpäätöksen mukaan strategisissa ja toiminnallisissa tavoitteissa on onnistuttu tilikauden 2023 aikana. Tilikauden tappio oli -16 195 euroa.

Kiinteistö Oy Kiviöntaito	Tavoitteen toteutuminen
Toiminnallisena tavoitteena on tehokas kiinteistönhallinta. Tavoitteena on pitää vuokralaiset omistajien hallitsemisessa tiloissa.	Tilinpäätöksen mukaan strategiset ja toiminnalliset tavoitteet ovat toteutuneet tilikauden 2023 aikana. Yhtiön voitto oli 3 500 euroa.

Vesi-Mega Oy	Tavoitteen toteutuminen
Kaukolämpöverkon runkolinjat on rakennettu. Jatkossa keskitytään verkoston kunnossapitoon, runkolinjan varrella olevien uusien asiakkaiden hankintaan ja toiminnan tehostamiseen.	Kaukolämpöverkon runkolinjat on rakennettu. Tilikauden voitto oli 533 euroa.

Talousarvion ja tilinpäätöksen luettavuus tavoitteiden asettamisen osalta on haasteellinen, eikä kaikille tavoitteelle kerrottu toteumaa tilinpäätöksessä. Tarkastuslautakunta suosittaa, että omistaja asettaisi konserniyhtiöille selkeät ja konkreettiset toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet.

Konserniyhtiöistä Kiinteistö Oy Kiviöntaito ja Vesi-Mega Oy tekivät voitolliset tulokset.

6. Allekirjoitukset

Tarkastuslautakunta kiittää yhteistyöstä toimielimiä ja viranhaltijoita sekä koko kunnan henkilöstöä.

Hyrnsalmella 21. elokuuta 2024

Tarkastuslautakunta

Kati Nykänen, puheenjohtaja

Esa Kemppainen, varajäsen

Helka Tolonen, varajäsen

Tarja Kemppainen, jäsen

SIGNATURES**ALLEKIRJOITUKSET****UNDERSKRIFTER****SIGNATURER****UNDERSKRIFTER**

This documents contains 18 pages before this page

Dokumentet inneholder 18 sider før denne siden

Tämä asiakirja sisältää 18 sivua ennen tätä sivua

Dette dokument indeholder 18 sider før denne side

Detta dokument innehåller 18 sidor före denna sida

authority to sign

representative

custodial

asemavaltuus

nimenkirjoitusoikeus

huoltaja/edunvalvoja

ställningsfullmakt

firmateckningsrätt

förvaltare

autoritet til å signere

representant

foresatte/verge

myndighed til at underskrive

repræsentant

frihedsberøvende